

VAI TRÒ CỦA CÔNG NGHIỆP HỖ TRỢ ĐỐI VỚI PHÁT TRIỂN CÔNG NGHIỆP BỀN VỮNG Ở TỈNH BÌNH DƯƠNG

ĐỖ HỒNG QUÂN*
LÊ VĂN HẢI**

Công nghiệp hỗ trợ là ngành Công nghiệp sản xuất nguyên liệu, vật liệu, linh kiện và phụ tùng để cung cấp cho sản xuất sản phẩm hoàn chỉnh. Trong quá trình phát triển của tỉnh Bình Dương, công nghiệp hỗ trợ đóng vai trò quan trọng, được xem như một “người đồng hành” của ngành Công nghiệp chính trong việc xây dựng một nền công nghiệp hiện đại và phát triển bền vững.

Từ khóa: Bình Dương; công nghiệp hỗ trợ; phát triển công nghiệp; vai trò; bền vững.

Supporting industry is the one that produces raw materials, components and spare parts to supply for manufacturing of finished products. In the development process of Binh Duong province, supporting industry plays an important role as a "companion" of the main industry in building a modern and sustainable industry.

Keywords: Binh Duong; supporting industry; industrial development; role; sustainable.

NGÀY NHẬN: 12/8/2023 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 23/8/2023 NGÀY DUYỆT: 10/10/2023

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.333.2023.666>

1. Đặt vấn đề

Bình Dương là “thủ phủ” công nghiệp của cả nước, đã vươn lên với chủ trương đổi mới, được cụ thể hóa bằng những chính sách thông thoáng, mở đường cho quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa của Đảng và Nhà nước. Những năm qua, để phát triển công nghiệp bền vững, đi vào chiều sâu, Bình Dương đã và đang nỗ lực thu hút, phát triển công nghiệp hỗ trợ từng bước tự chủ nguồn nguyên vật liệu, linh kiện cung cấp cho sản xuất. Định hướng này cũng nhằm giúp cộng đồng doanh nghiệp của tỉnh lớn mạnh, tham gia sâu vào chuỗi cung ứng toàn cầu.

Đến nay, công nghiệp hỗ trợ tại Bình Dương đã có những bước phát triển mạnh mẽ, từng bước hình thành liên kết sản xuất giữa doanh nghiệp trong nước và doanh nghiệp đầu tư nước ngoài (FDI).

2. Vai trò của ngành công nghiệp hỗ trợ đối với phát triển công nghiệp bền vững

Thứ nhất, góp phần tăng giá trị xuất khẩu và tỷ trọng ngành Công nghiệp.

Các sản phẩm của ngành công nghiệp chính muốn phát triển cần dựa vào sự phát triển của công nghiệp hỗ trợ. Bên cạnh việc

* TS, Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

** Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

cung cấp các sản phẩm cho ngành Công nghiệp chính trong nước, công nghiệp hỗ trợ còn là ngành mang lại giá trị lớn trong xuất khẩu của Bình Dương. Theo thống kê, hiện trên địa bàn tỉnh có gần 2.300 doanh nghiệp sản xuất - kinh doanh các sản phẩm công nghiệp hỗ trợ. Cụ thể, trong ngành dệt may có 442 doanh nghiệp, da giày có 172 doanh nghiệp, chế biến gỗ có 953 doanh nghiệp và cơ khí 710 doanh nghiệp...¹, đã đóng góp lớn vào giá trị xuất khẩu và tỷ trọng công nghiệp của tỉnh (*xem Bảng 1 cuối bài*).

Giá trị xuất khẩu các mặt hàng của các doanh nghiệp có liên quan đến ngành Công nghiệp hỗ trợ có chiều hướng gia tăng, trong đó năm 2022, chiếm gần 50% giá trị xuất khẩu toàn ngành Công nghiệp (34.71 tỷ USD). Đây là điều kiện và cũng là động lực thúc đẩy ngành Công nghiệp hỗ trợ của tỉnh gia tăng giá trị, phát triển mạnh mẽ trong tương lai.

Thứ hai, nâng cao hiệu quả kinh doanh, tăng sức cạnh tranh.

Trong hội nhập kinh tế quốc tế, năng lực cạnh tranh là yếu tố then chốt quyết định sự phát triển của doanh nghiệp và của quốc gia. Khả năng cạnh tranh của sản phẩm phụ thuộc vào 3 yếu tố cơ bản: *chi phí, chất lượng và thời gian*. Trong đó, chi phí là nhân tố hàng đầu. Đối với sản phẩm công nghiệp, chi phí về nguyên vật liệu, linh phụ kiện là lớn nhất. Do đó, khả năng cung cấp linh phụ kiện có tính chất quyết định đến hiệu quả kinh doanh, năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp nói riêng và ngành Công nghiệp nói chung.

Bên cạnh đó, việc ưu tiên, đẩy mạnh phát triển công nghiệp hỗ trợ sẽ tạo ra các sản phẩm đặc thù của quốc gia cũng như ở địa phương, từ đó xây dựng được thương

hiệu tạo môi trường cạnh tranh lành mạnh trong nước cũng như cạnh tranh với sản phẩm công nghiệp hỗ trợ của nước ngoài.

Thứ ba, góp phần hạn chế nhập siêu, giúp doanh nghiệp chủ động trong sản xuất.

Hiện nay, mặt hàng nhập khẩu chủ yếu của Bình Dương là máy móc, thiết bị, linh kiện điện tử và một số nguyên phụ liệu cho sản xuất. Các mặt hàng nhập khẩu này có xu hướng giảm qua các năm gắn liền với sự phát triển ngành công nghiệp hỗ trợ trong nước cũng như tại Bình Dương.

Mặt khác, công nghiệp hỗ trợ đóng vai trò quan trọng trong việc xây dựng mạng lưới cung ứng tin cậy và hiệu quả; không bị gián đoạn hoạt động, giảm sự phụ thuộc vào thị trường thế giới.

Thứ tư, thúc đẩy chuyển dịch cơ cấu lao động, gắn phân công lao động trong nước và phân công lao động quốc tế.

Công nghiệp hỗ trợ luôn được Bình Dương ưu tiên đầu tư phát triển trước, làm cơ sở cho ngành Công nghiệp chính phát triển. Quá trình phát triển công nghiệp hỗ trợ nói riêng và ngành Công nghiệp của Bình Dương nói chung cho thấy, tốc độ chuyển dịch cơ cấu lao động của tỉnh từ khu vực nông nghiệp và các lĩnh vực khác sang công nghiệp tăng 30% trong 25 năm (từ năm 1997 - 2021) (*xem Bảng 2 cuối bài*). Đây là tỷ lệ hợp lý đối với tỉnh công nghiệp như Bình Dương.

Thứ năm, góp phần thu hút đầu tư nước ngoài, tiếp thu và chuyển giao công nghệ.

Quá trình phát triển công nghiệp ở Bình Dương cho thấy, không phải công nghiệp hỗ trợ phát triển đồng bộ rồi mới có FDI. Nhiều trường hợp FDI đi trước và kéo các công ty khác đầu tư phát triển công nghiệp hỗ trợ. Nếu công nghiệp hỗ trợ nội địa không cung ứng đủ linh, phụ kiện cần thiết

cho nhà đầu tư nước ngoài sẽ làm giảm sức hấp dẫn của môi trường đầu tư, làm các nhà đầu tư gặp khó khăn, tăng chi phí sản xuất và sự rủi ro về tiến độ, thời gian nhận hàng nhập khẩu.

Nhận thấy được những trở ngại đó, Bình Dương đã triển khai xây dựng khu công nghiệp tại huyện Bàu Bàng với quy mô trên 1.000 ha, ưu tiên thu hút vốn đầu tư vào công nghiệp hỗ trợ, nhất là các dự án FDI. Đến nay, đã có nhiều dự án công nghiệp hỗ trợ từ các tập đoàn lớn trên thế giới được triển khai tại đây. Điển hình như dự án nhà máy sản xuất lốp, túi khí ô tô với vốn đầu tư lên tới 1 tỷ USD của Tập đoàn Kolon (Hàn Quốc) nhằm cung cấp nguyên liệu cho ngành sản xuất ô tô; tại Khu công nghiệp VSIP II có dự án nhà máy chuyên sản xuất bao bì đóng gói vô trùng từ giấy, nhựa và nhôm để đóng gói thực phẩm của Công ty cổ phần Tetra Park Bình Dương (Xinh-ga-po), có vốn đầu tư đăng ký 124 triệu USD. Bên cạnh đó, nhằm tăng quy mô các dự án đầu tư, tháng 11/2022 Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Dương đã ký biên bản ghi nhớ với Công ty cổ phần Tập đoàn Trường Hải (Thaco) để xây dựng khu công nghiệp cơ khí hỗ trợ trên địa bàn. Dự kiến, quy mô đầu tư khoảng 26.000 tỷ đồng (tương đương hơn 1 tỷ USD)².

Công nghiệp hỗ trợ phát triển trước sẽ tạo nguồn đầu vào, hỗ trợ quá trình sản xuất, tạo tiền đề thu hút FDI và FDI chính là một kênh chuyển giao khoa học - công nghệ hữu hiệu, là một trong những phương thức để kéo dài vòng đời công nghệ, thu hẹp khoảng cách công nghệ giữa nước chuyển giao và nước tiếp nhận chuyển giao. Phương thức tiếp nhận khoa học - công nghệ thông qua FDI sẽ có lợi hơn các phương thức khác, đồng thời chi phí thấp

hơn nhiều so với nghiên cứu, phát minh..., hay mua trực tiếp công nghệ từ nước ngoài.

3. Một số khuyến nghị

Một là, rà soát, điều chỉnh quy hoạch phát triển công nghiệp hỗ trợ của tỉnh theo định hướng phát triển ngành công nghiệp hỗ trợ của Chính phủ và các bộ, ngành, bảo đảm sự kết hợp giữa các chính sách nhằm tạo điều kiện thuận lợi, tác động tích cực đến ngành công nghiệp hỗ trợ.

Hai là, tiếp tục đẩy mạnh chuyển dịch cơ cấu ngành Công nghiệp trên cơ sở ứng dụng tiến bộ kỹ thuật, cải tiến công nghệ; ưu tiên mời gọi, thu hút, mở rộng đầu tư những ngành nghề đang có tiềm năng lớn, có hàm lượng khoa học - công nghệ cao.

Ba là, tập trung đầu tư xây dựng hạ tầng các khu công nghiệp ngày càng hiện đại, đồng bộ, đặc biệt là các khu công nghiệp mới xây dựng, sớm hình thành khu công nghiệp chuyên ngành, khu công nghiệp khoa học - công nghệ.

Bốn là, phát triển nguồn nhân lực trong lĩnh vực công nghiệp hỗ trợ thông qua việc phát triển các chương trình, kế hoạch đào tạo nâng cao tay nghề, đẩy mạnh hợp tác quốc tế, gắn kết giáo dục nghề nghiệp với thị trường lao động. Đồng thời, đầu tư nâng cấp các cơ sở đào tạo từ các trường đại học cho đến các trường dạy nghề để nâng cao dân chất lượng lao động trong tương lai.

Năm là, thúc đẩy liên kết giữa cộng đồng doanh nghiệp trong tỉnh với các doanh nghiệp đa quốc gia, công ty sản xuất và lắp ráp nước ngoài nhằm xây dựng mạng lưới kết nối giữa các doanh nghiệp, thúc đẩy chia sẻ thông tin, kinh nghiệm và cơ hội hợp tác □

Chú thích:

1. Công nghiệp hỗ trợ: Phát triển theo

hướng trọng tâm, trọng điểm. <https://socon-gthuong.binhduong.gov.vn>, 12/11/2020.

2. Bình Dương xây dựng khu công nghiệp cơ khí hỗ trợ hơn 1 tỷ USD. <https://tuoitre.vn>, ngày 27/11/2022.

3. Mori, J. (2005). *Development of supporting industries for Vietnam's industrialization: increasing positive vertical externalities*

through collaborative training. Master of Arts in Law and Diplomacy Thesis, The Fletcher School, Tufts University.

Tài liệu tham khảo:

1. Cục Thống kê tỉnh Bình Dương. *Bình Dương con số và sự kiện, 25 năm xây dựng và phát triển*. H. NXB Thống kê, 2021.

Bảng 1: Giá trị xuất khẩu các mặt hàng công nghiệp chủ yếu của Bình Dương

Đơn vị tính: Nghìn USD

STT	Các mặt hàng công nghiệp	Năm 2018	Năm 2019	Năm 2020	Năm 2021	Năm 2022
1	Hàng dệt, may	2.731.475	2.713.841	2.823.073	2.302.425	2.992.483
2	Gỗ và sản phẩm từ gỗ	3.021.527	4.782.694	5.454.689	5.864.228	6.109.704
3	Máy móc, thiết bị, phụ tùng	631.634	2.068.754	2.872.436	4.522.369	4.511.318
4	Sản phẩm điện tử và linh kiện	1.101.939	847.195	1.078.883	1.449.204	1.414.830

Nguồn: Niên giám thống kê Bình Dương 2018 - 2022.

Bảng 2: Cơ cấu lao động trong các ngành kinh tế của Bình Dương

	Năm 1997	Năm 2000	Năm 2010	Năm 2020	Năm 2031
Tổng số lao động (1.000 người)	524	591	1.028	1.681	1.757
Cơ cấu lao động ngành nông nghiệp (%)	37,8	33,1	11,8	5,2	4,9
Cơ cấu lao động ngành công nghiệp và xây dựng (%)	40,4	45,1	65,0	70,3	70,5
Cơ cấu lao động ngành dịch vụ (%)	21,7	21,8	23,1	24,5	24,6

Nguồn: Cục Thống kê tỉnh Bình Dương năm 2022.